

vexler mellem 5 og 6 pCt. i Almindelighed; i enkelte Tilfælde er der dog forlangt 7 pCt. Desværre udviser mange Kassers Regnskaber ikke ubetydelige Renterestancer, ialt til et Beløb af 115,000 Mk., dertil 845,000 Mk. Restancer paa Laan, Immobiliarkøbesummer og Omkostninger. Kun 12 Foreninger har lidt Tab paa Laan, deriblandt en over 2,400 Mk., de øvrige i Beløb paa under 1,000 Mk.; derimod har paa sine Steder, især omkring Koblenz, Betaling i et meget betydeligt Antal Tilfælde først fundet Sted, efter at der var indgivet Klage ved Domstolene. Mange Foreninger, især i Vinegnene, angive de senere Aars daarlige Høst som Hovedaarsag til de store Restancer.

De tyske Arbejderkolonier.

I »Nationaløkonomisk Tidsskrift«, 1884, findes i Artiklen om Vagabonderingen de tyske Arbejderkolonier omtalte. De havde netop da begyndt at udfolde deres Virksomhed: Mønsterkolonien »Wilhelmsdorf« var først bleven aabnet i 1882. I de siden da forløbne Aar er der blevet vandret videre ad den Vej, som Pastor v. Bodelschwingh aabnede i 1882, og en Beretning om, hvad Arbejderkolonierne har udrettet, maa nu have Krav paa sociale Reformvenners Opmærksomhed. En saadan Beretning har Dr. G. Berthold søgt at give i sit Skrift »Die Entwicklung der deutschen Arbeiterkolonien« (3dje Hefte af »Schriften des deutschen Vereins für Armenpflege und Wohlthätigkeit«). Den nævnte Forfatter, der er en varm Ven af Arbejderkolonierne, og som søger at vække den størst mulige Interesse for dem, har i sit Skrift samlet, ordnet og forklaret det statistiske Materiale, som 15 Arbejderkolonier bød ham indtil April 1886.

Dr. Berthold skriver: »Haand i Haand med den ved Loven foreskrevne Omsorg for Arbejderne i de Tilfælde, hvor Nød og Elendighed styrter ind over dem uden deres egen Skyld, gaar ogsaa den Bestræbelse: at give dem, der ved egen Skyld er komne i Ulykke, Lejlighed til ved

egen Kraft, ved eget Arbejde atter at arbejde sig op til ordnede Forhold. Denne Bestræbelse, fremfor Alt den humane Opfattelse, der ikke blot i den Arbejdsløse, men ogsaa i Vagabonden ser et Medmenneske, der trænger til Medlidenhed, et Medmenneske, som man maa se at hjælpe, endvidere den Erkendelse, at det bedste Middel til at faa Nøden bort bestaar i at forebygge den, — har givet Stødet foruden til andre velgørende Indretninger ogsaa til de tyske Arbejderkoloniers Oprettelse og deres voxende Betydning.« Imidlertid findes der hos Mange Tvivl om, at Arbejderkolonierne faktisk har virket heldigt. Tidsskriftet »Die neue Zeit« anfører saaledes (Novbr.-Hefte, 1887), at af de c. 5,000 Personer, der forlod de 15 Arbejderkolonier fra disses Begyndelse indtil d. 1. April 1886, lykkedes det kun at anbringe noget over en Fjerdedel (27 pCt.) i Arbejde; over Halvdelen (54 pCt.) forlod Kolonien ifølge eget Ønske, — men uden at have fundet Arbejde, altsaa i de fleste Tilfælde for at genoptage Vagabondering. Resten bortsendtes paa Grund af Drikfældighed, Dovenskab, Uskikkethed til Arbejde, slet Opførsel, Sygdom osv., eller anholdtes af Politiet osv.

Hvad det lykkedes Arbejderne, »Kolonisterne«, som de kaldes, at sammenspare ved deres Arbejde — og vel at mærke et strengt Arbejde — i Kolonierne, synes i de allerfleste Tilfælde at være Nul. I Kolonien Karlshof — den eneste Koloni, der giver Oplysning i dette Forhold — havde af 410 Kolonister de 27 Gæld ved deres Bortgang, 122 ikke en Skilling, 58 nogle faa Pfennig, 193 Beløb paa mellem 1 og 10 Mark — 10 havde over 10 Mark. Men disse 10 Lykkelige havde alle brugt over hundrede Dage for at sammenspare den store Sum, 2 endog mere end 175 Dage. I de første fjorten Dage af Opholdet betaler Kolonierne deres Beboere intet for Arbejdet; men naar saa mange af dem forlader Kolonien enten med Gæld eller dog uden en Skilling i Lommen, saa henviser Dr. B. til, at det forekommer, at Arbejdsfortjenesten fratages enkelte; naturligvis kan de ogsaa selv have forbrugt den.

Naar det lykkes Kolonierne saa daarligt at faa deres Arbejdere anbragte i Arbejde, saa kan det tildels have sin Grund deri, at de fleste af dem, der søger Optagelse, er gamle Straffefanger, kun i ringe Grad ikke straffede Arbejdere; — Kolonierne benyttes stedse mere som en Art frivilligt Tugthus. Af Beboerne i Kolonien Friederichswille (ialt 806) var 84 pCt. straffede, 11 pCt. ikke-straffede, 5 pCt. tvivlsomme; af Beboerne i Kolonien Seyda (659) var 83 pCt. straffede, 6 pCt. ikke-straffede, 11 pCt. tvivlsomme. I disse to Kolonier var altsaa næsten alle Kolonisterne tidligere straffede Personer. I Karlshof stillede Forholdet sig noget gunstigere: omtrent Halvdelen var her straffede Personer. Fra de andre Kolonier mangler Oplysning om dette Forhold.

Dr. B. bemærker følgende: »Advarende udtalte Regeringspræsident von Diest i Centralbestyrelsens Møde d. 16. Febr. 1886: Vi har to Kategorier af Anstalter, hvor Forbrydere og Vagabonder trækker sig tilbage, naar Vinteren nærmer sig og Vandringen ikke mere er saa behagelig: Fængslerne og Korrektionsanstalterne. Jeg har udspurgt en Mængde Personer i disse Anstalter og i Tugthusene, og de har svaret mig: deres Længsel efter disse Anstalter voxer. Tag Dem i Agt for at skabe en tredje Kategori i vore Arbejderkolonier.«

Ved at gøre Livet i Arbejderkolonierne endnu værre end i Tugthusene, kan man holde de gamle Tugthusfolk borte fra dem; — men man hidlokke ikke de ikke-straffede Vagabonder paa den Maade, — og hvad bliver der saa udrettet mod Vagabondagen!

Ejendommeligt er det, at Tilgangen til Mønsterkolonien Wilhelmsdorf i 1884, 1885 og 1886 stadig tog af. Det skyldes ikke nogen Aftagen af Arbejdsløsheden, for Arbejdsløsheden tog netop ikke af, og andre Kolonier var ogsaa overfyldte. I Wilhelmsdorf stod over 100 Pladser ubesatte, medens andre Kolonier, f. Ex. Kolonien Rickling, til samme Tid (December 1886) maatte afvise 221 Personer paa Grund af Overfyldelse.